

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politiško glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani poe. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 1.1.197. Telefon 3112.

Ob desetletnici slovenske nacionalne šole v Prekmurju.

Leta 1919. v mesecu avgustu se je odločila usoda Prekmurja. Nacionalni smrti zapisan slovenski narod tostran Mure je bil iznenada rešen suženjstva ter pozvan v zadnji uri k vstajenju in lepši bodočnosti.

Zadnji ostanki panonske kneževine so po tisoč letih doživeli najradostnejši dan v svoji zgodovini: svoje osvobodjenje in ujedinjenje z ostalimi Jugoslovenci.

Osvobodjenje se je izvršilo dne 12. avgusta. Z naglimi koraki se je bližal pričetek šolskega leta, zaradi tega je bilo treba nujno organizirati nacionalno šolstvo, da bi se lahko pričelo s poukom čim prej. Te dni tedaj poteka deset let, ko se je pričelo z organizacijo slovenskega nacionalnega šolstva v Prekmurju. Doslej je šola služila na tej zemlji le tuje kot sredstvo za raznarodovanje in potujčevanje, a sedaj je postala last slovenskega naroda, ognjišče narodne prosvete ter državne in nacionalne misli in vzgoje. Šole, ki se je v njih doslej slišala samo našemu narodu tuja beseda, kjer se je slovenska materina govorica brutalno zatirala, so postale naenkrat nacionalne — slovenske. Kaka neizrekljiva blažena čuvstva so polnila srca vseh rodoljubov, ko je v istih učilnicah, kjer se je še pred kratkim bohotno šopirila madžarsčina, odmevala mila slovenska beseda! Kako srečni so otroci, ki so našli v šoli drugi svoj dom, kjer jih je učitelj sprejel s prijazno slovensko besedo, kakor jo je govorila doma mati! Nepopisno velik preobrat, ki je postavil narodovo življenje popolnoma na drugo podlago.

Konec je bilo zaničevanja in trpljenja; doba suženjstva je prešla in začeli smo graditi svoj lasten dom. K temu delu je prva bila pozvana slovenska šola. Slovenska šola popravljaj, kar je bilo razdejanega v tisoč letih; z vzgojo naraščaj, ki naj bo temelj v novi domovini, vlivaj v dušo naroda ljubav in moč spoznanja in zavesti, da se bo preročila ta zemlja, ki je bila najhuje teptana in najbolj ogrožena. Slovenska šola na tebi je, da bodo sledovi tisočletnega robstva zbrisani čimprej, da bo slehern otrok te zemlje najboljši sin svoje domovine.

Pred desetimi leti — v tem času — so se polagali prvi temelji slovenskega šolstva v Prekmurju. Organizacija šolstva pa je bila ena najtežjih nalog naše uprave. Okoliščine, v katerih se je pričelo z delom na šolskem polju, so bile skrajno nepovoljne. Vse je bilo nekako razdejanost in bilo je treba iskati posamezne kose in delce, ki se je z njimi postavljati temelj naši nacionalni šoli. Bilo je treba ogromnega dela, silnih naporov in zelo energije, da se je gradila na ruševinah nova stavba.

V naslednjem naj podam pogled na šolske razmere pred osvobodjenjem in v prvih desetih letih v novi državi.

Osnovno šolstvo v Prekmurju za madžarskega režima.

Madžarska ni imela enotnega šolstva. Vsa šolska politika je bila dokaj komplicirana. Tako so obstajale državne šole, ki jih je vzdrževala država. Poleg državnih šol so bile občinske šole, ki so jih vzdrževala politične občine. Vsaka konfesija je imela pa svoje verske osnovne šole, ki so jih vzdrževale verske občine dotične konfesije. Isto je bilo glede učiteljstva! Na državnih šolah je postavljala vlada učiteljstvo. Na vseh drugih pa so šolske edinice učiteljstvo volile.

Pri občinskih in verskih šolah je bil gospodar šole župnik kot predsednik šolskega stolca, ki mu je bil na milost in nemilost predan tudi učitelj. Pri prošnjah je odločal cerkveni poglavar, odnosno šolski oddelek pri istem. Izvolitev učitelja pri kaki šoli pa je bila odvisna od župnika. Ker je na Madžarskem več različnih konfesij in so otroci iste konfesije posejali le svojo šolo, so nastajale šole skoro v vsaki vasi in so bile po večini enorazredne, k večjemu dvorazredne. Tako je bilo tudi v Prekmurju, kjer obstojajo tudi danes naslednje konfesije: katoliška, evangeliška, židovska in kalvinska. Vsaka teh konfesij je imela svojo šolo. Tako se je dogajalo čisto, da je v enem kraju obstojalo dvoje ali pa še več osnovnih šol. Naravno, da so take šole imele tudi učiteljstvo svoje konfesije. Pri šolskih knjigah je imela besedo tudi pristojna cerkvena oblast, ki je predpisala, katere knjige se lahko uporabljajo v njenih verskih šolah.

Pouk je slonel na strogi verski in nacionalni podlagi. Madžarski merodajni krogi — posvetni in cerkveni — so bili v nacionalnem pogledu naravnost šovinistični. Ves šolski ustroj je šel za tem, kako pomadžariti številne druge narodnosti na Ogrskem. V tem smislu se je vzgajalo učiteljstvo, ki je vršilo svoj poklic z naravnost čudovito vnemo. Z otrokom se od prvega vstopa v šolo ni spregovorilo drugače kakor madžarski. Vsa nadaljnja vzgoja in pouk sta bila usmerjena v tem pravcu in uspehi so bili kajpada povoljni. Lahko rečem, da je vsak otrok, ki je po šestih letih zapustil osnovno šolo, popolnoma obvladal madžarsčino. Razumljivo je tedaj, da je madžarizacija posebno v zadnjih tridesetih letih, ko je ves upravni in uradniški aparat služil ideji pomadžarjevanja, silno uspevala. Pomisliti je treba, da so odstranili iz šole tik pred svetovno vojno tudi edino slovensko knjigo, katekizem, in kako ne bi potem raznarodovanje slovenskega življa uspevalo! Vsakdo, ki se je štel za »boljšega« človeka je govoril že samo madžarski, ker je to bilo »gospodsko«. Noben uradnik, učitelj ali duhovnik ni govoril s človekom, ki je le količjak obvladal madžarsčino, drugače, kakor madžarski. Tako se smelo lahko trdi, da se čez pol stoletja v Prekmurju ne bi slišala več slovenska beseda.

Boljševiška doba in prevrat.

Zadnje šolsko leto pod madžarskim režimom se je vršil pouk zelo neredno. Večino šol je zasedlo vojaštvo, ki je v njih stanovalo. Boljševiki so večino naših šol popolnoma demolirali. Požgali so ves inventar, ponekod celo okna, vrata in pode. Uničene so bile uradne knjige, učila, tako, da so ostale gole stene. Tudi šolska poslopja so bila deloma v najslabšem stanju.

Ko se je že sigurno vedelo, da bo pripadlo Prekmurje k Jugoslaviji in je bilo pričakovati vsak čas zasedbe, je večina učiteljstva zbežala na Madžarsko. Nekateri pa so zapustili ta kraj že po zasedbi.

V takih razmerah je našla jugoslovenska vlada prekmursko šolstvo. Prvi trenotek se ni vedelo, kje pričeti z delom. Šolska poslopja so bila v najslabšem stanju, brez inventarja, brez učiteljstva. Domačih delavcev je bilo malo, napram došlemu uradništvu pa je bilo nerazpoloženje in sovraštvo posebno od strani tu ostale inteligence. Slovenija je sama rabila učiteljstvo na Koroškem in doma, od druge strani pa je tudi malokdo hotel iti v Prekmurje.

dobe novih ped. nasvetov in enotnosti v svojem delovanju, smo se seznanjali omenjeni udeleženci s šolstvom v Halle. To mesto je znamenito po pedagogu Franeku, ki je vplival s svojim delovanjem celo na ameriško šolstvo. Spomin na Franeka so Franekove ustanove v Halle, to je del mesta, kjer so razni šolski tipi po njegovih intencijah in pa »Franck'scher Verlag«, kjer se tiska mnogo ped. knjig in ped. časopisov.

Učiteljstvo v Halle je delavno in ima v svoji sredi precej tovarišev, ki se odlikujejo s posebnim in uspešnim ref. delovanjem. Da se v svojem poklicu duhovno še bolj poglobi, obiskujejo razne počitniške tečaje, kakor n. pr. v Jeni, Genfu, Bernu itd. Dokaz imamo tu, da se učitelj, kateremu se da popolna svoboda, zaveda svoje lastne odgovornosti in ustvarja delo, ki bi ga v omenjenem položaju ne bi doprinašal. Posebnost v Halle je »Museum für Vorgeschichte«, kjer se zbirajo stare oziroma izkopine bližnje okolice. V ta muzej vodijo učitelji dnevno svoje učence, kjer jih prevzame kustos, ki poučuje potem mladino ob ogledovanju zbirk. Navzoči učitelj sam pri tem veliko pridobi. Prisostvoval sem pouku o najdbah iz ledene dobe.

Iz Halle sem pohitel tudi na deželo. V Mötzlich sem si ogledal enorazrednico z nerazdeljenim poukom, kakršne so v Nemčiji sploh. Učitelj Tietz se je trudil pokazati svoje težko delo kolikor mogoče popolno. 8 razredov hkrati poučevati, to je za marsikoga

Slovenskemu učiteljstvu!

„Zvonček“ je prenehal izhajati in Mladinska Matica bo pričela izdajati z novim letom nov mladinski list. List bo izhajal v veliki nakladi in bo tako poceni, da ga bo lahko imela vsaka slovenska hiša.

Kakšen naj bo ta list, je nam vsem znano, vendar navajava še tole: Da bo list zadovoljeval vsem pogojem in ustrezal sodobnosti, je potrebno, da ima čim več dobrih sotrudnikov. Obrčava se do vseh tovarišic in tovarišev, ki imajo dobro voljo sodelovati pri listu, da postanejo sotrudniki našega novega centralnega mladinskega lista. List bo ogledalo, v katerem bo našla naša mladina vse, kar koli ji stoji blizu. Iz lista mora dihati sodobnost, list mora postati glasilo naše mladine, ki se ga bo oklenila in vzljubila. Zato naj tudi mladina sodeluje v listu s svojimi prispevki in vas prosiva, da jo navajate k temu. Potrebujeva pa: beletristiko (pesmi, povesti, pravljice, potopise itd.), prispevke iz vseh panog znanstva (kmetijstvo, tehnika, domača zemlja, tuji svet, živalstvo itd.), poročila o življenju mladine iz vsega sveta, navodila in načrte predmetov, ki bi jih čitalci lahko sami izvršili, prispevke za zabavni del lista (rebuse, križanke, anekdote itd.) itd.

Seveda vse pa v lepi, preprosti umetniški obliki, ki bo dostopna vsem. Mladina pa naj prispeva spise razne vsebine, posebno pa dopise iz svojega kraja (poročila o elementarnih neizgledah, slike, uganke itd.).

Zelo dobrodošle nam bodo tudi dobre in lepe originalne slike naših krajev.

Ker vsa prejela že nekatere želje, kako naj bi se list imenoval, prosiva ob tej priliki za čim več nasvetov. Ime lista naj bo sodobno, krepko in originalno.

Ker morava imeti v najkrajšem času zbranega čim več gradiva, prosiva, da se kmalu odzovete najinemu vabilu. Prispevki se bodo seveda honorirali. Vse dopise in prispevke za mladinski list pošiljajte na naslov: Tone Seliškar, Ljubljana, Poljanska cesta 15/st. X.

Tovariški pozdrav!

Urednika:

Josip Ribičič.

Tone Seliškar.

Prva organizacija šolstva.

Za urejevanje šolskih vprašanj se je ustanovil v Murski Soboti šolski svet, ki so ga tvorili večinoma domači gospodje. Ta šolski svet je bil v pomoč šolski oblasti pri delu organizacije šolstva. Treba je bilo predvsem na šolah namestiti učiteljstvo, ki bi naj pomagalo pri nadaljnjem delu. Kakor rečeno je večina bivšega domačega učiteljstva zapustila Prekmurje. Nekateri so ostali na svojih mestih, ali pa so bili nameščeni na drugih šolah. Poučevati in uradovati je bilo treba v državnem jeziku, tu so se pa zopet pojavile težkoče, ker učiteljstvo književnega jezika ni obvladalo. Bili so tudi taki učitelji, ki službe na naši šoli niso hoteli v začetku sprejeti. Od onstran Mure so se nekateri prigrabili prostovoljno za službo v Prekmurju. Druge se je nameščalo po službeni potrebi. Pri teh so se izvršile prve velike napake, ker se je namestilo tu večinoma nekvalificirano učiteljstvo. Premeščeno učiteljstvo se ni moglo uživati v razmere. Kako tudi, saj je našlo prazne šolske sobe, bilo je večinoma sprejeto hladno in mlajši ljudje so bili izpostavljeni napadom prekmurskega madžaronstva. Dejstvo je tudi, da se marsikateri tudi ni zavedal svojega poklica in je ustvaril slovenskemu učiteljstvu slab ugled. Polagoma pa so se sprejemali nazaj v službo učitelji, ki so prvotno zbežali na Madžarsko.

Tako so bile šole deloma personalno preokrbnjene, pri čemer pa so se zagrešile napake, ki jih čutimo še danes. V sentimentalnosti in pri danih res težkih razmerah se ni obračalo dovolj paznje baš personalnemu delu organizacije prekmurskega šolstva.

Pri raznoličnosti prekmurskega šolstva je bil težaven posel tudi s krajevnimi šolskimi stolci. Večina šolskih stolcev iz nagajivosti ni hotela skrbeti za šole še nadalje. Učitelj, posebno »prišleček« je bil s svojo šolo

prepuščen sam sebi. Tako je glede opreme šol s potrebnimi šlo najtežje. Prvi poskus unifikacije šolstva v Prekmurju se istotako ni obnesel, ker so posebno katoliške verske občine, odnosno njih voditelji odločno vztrajali na sistemu verskih šol. Iz te dobe, ki je bila najzlastnejša v desetih letih, izhaja iz naštetih dejstev borba s »prišleki« in liberalnim učiteljstvom, kakor so imenovali k nam došle učitelje prekmurski vodilni krogi.

Konsolidacija razmer.

Z leti so se izboljševale tudi razmere. Šole so se opremljale s potrebnim inventarjem. Pouk se je vršil redno. Otvarjali so se novi razredi. Oblasti so z zakoni in uredbami urejevale pravna, ekonomska, politična, personalna in druga vprašanja in s tem so se razmere vidno boljšale. Osebito je imel vpliv na izboljšanje razmer prihod dobrih kvalificiranih učnih moči. Nekateri učitelji, starejši ljudje, so se z idealizmom poprijeli dela in so z razumevanjem položaja ugledili pot došlim mladim tovarišem. Število resnih delavcev se je čezdalje večalo. Ljudstvo je s simpatijami spremljalo delo učiteljstva in je temu primerno istemu šlo na roko. Došlo je celo do sporazuma med domačim in došlim učiteljstvom, tako, da so tudi v tem oziru razmere postale znosne. Pribiti je treba, da so nekateri učitelji domačini aktivno sodelovali pri vsaki akciji, ki jo je podvezelo učiteljstvo in so se tudi v nacionalnem pogledu približali smericam nacionalnega učiteljstva, dočim drugi del še danes noče razumeti položaja in se več ali manj vdaja starim čuvstvom in tradicijam. Tako je nastal v učiteljskih vrstah spor. V nemali meri je dalo povod temu sporu vprašanje manjšinskih šol. Spor so poostrele še desolatne strankarske razmere, ker ni bilo več meja med poštenostjo in častikrajo, med tovarštvom in sovražnostjo.

LISTEK.

V mladini leži bodočnost naroda

Gornji naslov je blestel raz raznih šolskih poslopij, ki sem jih obiskal kot udeležec poslednj. tečaja, ki ga je priredil v tok. počitnicah Centralni institut za vzgojo in pouk v Berlinu. Vsi udeleženci smo se zavedali resničnosti gornje trditve in zato se nismo ustrašili žrtev in truda, ki je zvezan z obiski tečajev. Za delovanje med narodom smo iskali novih pobud. To pot so nas peljali Berlinčani v Halle in Dresden. Z vseh vetrov smo se nabrali. Zanimanje je vzbujal profesor iz Indije in zanimiva tipa sta bila dva udeleženca z Islandije. Jugoslavijo smo zastopali trije učitelji.

Nekaj gorkega objame človeka, ko sedi v dvorani ob sprejemu udeležencev. Na eni strani dokazujejo zastopniki šolskih oblastev, da so vneti reformatorji šolstva, ki ga preobrazujejo v sporazumu učiteljstva, na drugi strani pa učiteljstvo, idealno in požrtvovalno, pravi funkcionarji ljudstva, ki išče na tečajih novih pobud in notranjega zadovoljenja.

Med tem, ko se je zbralo na Danskem in tudi v Genfu nad 2000 učiteljev, ki naj

prava uganka. Svojo nalogo je vršil na ta način, da je zaposloval mladino v raznih skupinah, po 3, 4 ali celo 5. Več o tem v »Popotniku«.

Iz Halle smo pohiteli preko Leipziga v Drazdane. Saksonska ima zelo razvito šolstvo, katerega hrbišče je izredno delavno in sposobno učiteljstvo. Razne knjižnice, razstave učil, šolski muzeji, delovne zadetnice, pričajo, da je v tej državi ped. delo doma. Središče šolstva je poizkusna šola na Georgplatzu. Tjakaj zahaja hospitirati vse mestno šolstvo in tudi naši udeleženci so najraje drveli tja. Saj, tam si se divil domačemu življenju, prisrčnosti med učiteljstvom in mladino in domačnosti šolskih sob.

Pa mi je trdil nek tovariš iz Danzinga: »E, lepo je tam, vendar nisem za ekstremnost.« Odgovor: Brez ekstremnosti ni napredka. Le ekstremnost je pogon za dvig vsakojake kulture.

V Drazdaneh nam je predaval med drugimi tudi g. dr. Hartnacke, mestni šolski svetnik, ki pa je v sporu z ondotnim učiteljstvom. Razvijal je teorije o podedovanosti in se povzpelo do trditve, da delavski otroci niso nadarjeni. Dokaz mu je bila statistika. Obžaloval je obenem, da se nadarjenci, ki pa so v izvedelavskih slojih, podpovprečno, nenadarjenci pa nadpovprečno množe. Kaj čaka nemški narod, se je vprašal. Pri tem je namignil na Spenglerjevo delo »Untergang des Abendlandes. Zahteval je, da se otvore

posebne šole za nadarjence, češ, sicer bo inteligenca propadla. Že sedaj so bili le 3 profesorji v Nemčiji sposobni, da so preračunali prenos energije ob montaži novih motorjev po znanem neuspelem poletu Zeppeлина v Ameriko. — No, o tem več v »Popotniku«.

Učiteljstvo v Nemčiji hoče pomagati celotni mladini. S posebno ljubeznijo prihaja do nenadarjenih. Zato imajo v mestih pripravnice za prvi razred in pomožne razrede, v katerih zbirajo manj nadarjene iz raznih šol. Repetentov ni, ker nočejo osebnosti ubijati. Vsakdo naj pride do višine, kjer prihaja v stik s kulturo. To je prav in tudi pri nas naj bi bilo v tem oziru bolje. Kakor skrbje za manjnadarjene, tako se brigajo tudi za nadarjene. V ta namen ustanavljajo razrede za nadarjene.

Naše prilike ne dopuščajo, da bi tudi mi v tako izdatni meri skrbeli za različno nadarjene. Pač pa dosežemo svoj namen, če določimo v učnem načrtu dve uri za diferencirani pouk. V teh urah bi se nadarjeni pečali z izdelovanjem raznih nalog, manj nadarjenim pa bi težjo učno snov še enkrat ložili in mehanizirali. Lahko pa bi imeli samo pomožne ure za manjnadarjene. O tem bomo morali razpravljati. V mojem razredu se je ta način pomoči manjnadarjenim zelo dobro obnesel.

Leo Pibrovce.

Čisti dohodek Učit. gosp. poslovalnice se razdeli v enakih delih med Učiteljska domova v Ljubljani in Mariboru in stanovsko organizacijo. Podpirajte tem potom svoje ustanove!

Naročajte šol. potrebščine le potem Učit. gospodarske poslovalnice!

Uspehi v šolah so vsako leto boljši. Iz desetletne slovenske šole prihaja mladina, ki je i po vzgoji i po znanju sposobna za življenje v novih razmerah in novih časih. Največji uspeh je seveda ta, da ume mladina v svojem jeziku pravilno izražati svoje misli, da se tako bodoči narod osamosvoji, postane samozavesten in primerno izobražen. Drugi uspeh je, da je mladina nacionalno zavedna in nudi najboljše upanje za bodočnost.

Na pragu prvega — v drugo desetletje.

Slovensko učiteljstvo je lahko ponosno na svoje desetletno delo. V splošnem je uspeh slovenske šole v Prekmurju tak, da si skoraj večjega ne moremo želeči. Brez dvoma je bilo učiteljstvo v vsakem pogledu zelo delavno in nosi največji delež pri splošnem napredovanju Prekmurja. V nacionalnem pogledu, z ozirom na vzgojo šolske mladine in širših plasti naroda v pravcu državnega in narodnega edinstva pa je sigurno na prvem mestu. Ne zaostaja tudi pri delu na prosvetnem, gospodarskem, socialnem polju. Z besedo, z dejanjem in vzgledom, kaže narodu pot in mu odpira vrata do napredka.

Pot, ki jo mora hoditi slovensko učiteljstvo ni baš gladka. Polno je bilo in je še ovir; skritih in odkritih nasprotnikov. Toda vse to ne moti idealnega delavca, ki mora iti

mirno preko izbruhov onemogle jeze nasprotnikov kulturnega in nacionalnega napredka prekmurskega ljudstva.

Stopamo v drugo desetletje polni dobre volje, da podvojimo svoje delo na šolskem polju. Prepričani, da bo tekom drugega desetletja doseglo prekmursko šolstvo svojo normalno višino, da bo tekom tega desetletja zbrisana vsaka sled madžarskega suženjstva, da bo Prekmurje za vsakogar privažno, delamo načrte za bodoče delo. Pri tem pa računamo na pomoč naše prosvetne oblasti, ki mora voditi z najvišjim razumevanjem šolsko politiko. Nacionalno in kulturno delo v Prekmurju bo le tedaj v resnici mogoče v popolnem obsegu, ko slovenski učitelj v Prekmurju ne bo več preganjan od raznih ljudi sumljive nacionalne kvalifikacije. Biti moramo enkrat na jasnem ali pustimo mirno svojemu razvoju razne antinacionalne akcije ali pa se tem napravi na primeren način konec.

Ob desetletnici, ko budimo v sebi prijetne in neprijetne spomine, ko delamo bilanco svojega dela, smo si na jasnem, da je v Prekmurju potrebna mobilizacija vseh zdravih, delavoljnih in poštenih nacionalnih sil. Zberimo te sile v napredek našega šolstva, v blagor svojega naroda in domovine!

Horvat Izidor.

Načelniki, inspektorji in profesorji srednjih šol dosežejo pravico do popolne pokojnine po končanih 35 letih službe, vračunljivih za pokojnino. Po končanih 15 letih službe imajo pravico do 60% pokojnine, ki narašča vsako leto službe za 2%, tako da dobe s 35 leti vse svoje zadnje redne prejemke. Specijalna doklada pritiče upokojencem z 20 leti službe v iznosu 50%, s 25 leti službe 60%, po 30 letih službe 70% in po 35 letih službe 100% zadnje doklade pred upokojitvijo.

RISALNA ORODJA kupite najbolje pri **Fr. P. ZAJEC, optik**
Ljubljana, Stari trg 9.

Splošne vesti.

— Pri g. finančnemu ministru. Finančni minister g. dr. Stanko Švrljuga je sprejel dne 13. t. m. predsednika Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva. Tov. V. Petrovič je ob tej priliki pojasnil g. ministru vse sklepe učiteljskih skupščin, nanašajoče se na posamezna vprašanja, ki so v zvezi s finančno stranjo novega projekta zakona o osnovnih šolah. Istočasno je dal tov. Petrovič g. ministru potrebno pojasnila na kakšen način bi se zagotovilo boljše vzdrževanje podeželskih osnovnih šol in olajšalo ter pospešilo graditev novih šolskih poslopj.

— Seja širjega sokveta v Celju. Vse tovariše predsednike ponovno opozarjamo na to sejo z vabilom, da se jo gotovo udeleže. Obenem prosimo, da prineso s seboj 3. in 4. številko »Učit. Tovariša«, ki so v njih objavljeni vsi sklepi pokrajinske skupščine.

— Tovariš Anton Hren je nevarno obolel. Nahaja se v bolnici v Slovenjgradcu, kjer se je moral podvreči težki operaciji, ki jo je srečno preštel. Sedaj je že na potu rekonvalescence. Želimo mu iz srca skorajšnjega in popolnega ozdravljenja.

— Samooizobraževalni tečaj. »Narodna Prosveta« z dne 15. septembra prinaša precej obširno poročilo o našem samooizobraževalnem in združnem tečaju, ki se je vršil v Ljubljani od 22.—27. avgusta t. l.

— Iz vojnega zakona prinaša »Narodna Prosveta« kratko poročilo, ki govori o tem, kdo more postati rezervni častnik in tudi o odškodnini, ki jo dobi, če se poškoduje na vojaških vajah. Državnemu uradniku se vsteje 10 let v pokojnino, drugi pa dobijo del ali pa celo plačo, ki jo prejemajo kot rezervni častniki in to v primeri s poškodb.

— Beograjsko poverništvo UJU za Jugoslovenski Dački dom. Odbor beograjskega poverništva je sklenil podpreti graditev Jugoslovenskega dačkega doma na ta način, da je otvoril Izvršnemu odboru UJU za 200.000 Din kredita. Denar je naložen v Učiteljski zadrugi in stavljen na razpolago Izvršnemu odboru.

— Pojasnilo o pobiranju odkupnine za samoprajne ceste na honorarje uradnikov in uslužbencev. Na poslano vprašanje, ali morajo plačevati uradniki in uslužbenci poleg odkupnine osebnega dela po poslednjem odstavku § 38. zakona o samoupravnih cestah v znesku svoje tridnevne osnovne in položajne plače posebe še odkupnino na honorarje, ki jih prejemajo, in, če jo morajo, kako naj jo plačujejo, dajem tole pojasnilo: Po § 40. zakona o samoupravnih cestah se jemlje zaradi odrejanja delovne obveznosti, odnosno odkupnine, pri gradnji in vzdrževanju samoupravnih cest za osnovo neposredni davek, ki ga plačujejo poedine osebe, tako da so osebe, ki plačujejo večji davek, obremenjene tudi z večjo delovno obveznostjo, odnosno odkupnino, to se pravi, da se mora naložiti poedinim osebam ona cestna obveznost, ki se ujema z njih imovinskim stanjem. To načelo velja za vse cestne zavezance, torej tudi za uradnike in uslužbence.

ce. In ker predstavlja odkupnina osebnega dela, ki jo plačujejo uradniki in uslužbenci za gradnjo in vzdrževanje samoupravnih cest po poslednjem odstavku § 38. zakona o samoupravnih cestah v znesku svoje tridnevne osnovne in položajne plače, obremenitev samo na prejemke, ki pripadajo njih zvanju in položaju, ne pa tudi njih ostalo imovino in njih ostale dohodke, morajo plačevati uradniki in uslužbenci, če imajo še drugo imovino ali druge dohodke, posebe odkupnino na to imovino in te dohodke. Zaradi tega je treba naložiti uradnikom in uslužbencem, ki dobivajo poleg svojih rednih prejemkov, združenih z njih zvanjem in položajem, še stalne honorarje, bodisi v svojem, bodisi v drugem uradu, posebe tudi plačevanje odkupnine na te honorarje sorazmerno z davkom, ki ga plačujejo nanje, in sicer po razkaznici iz § 40. zakona o samoupravnih cestah. Ta odkupnina se mora porazdeliti po naredbi pristojnega nakazovalca pri izplačevalni blagajni, kjer prejema dotični uradnik ali uslužbenec honorar.

— Slike za šole in urade. Glasom najnovjših predpisov ministrskega sveta smejo biti stene šolskih in uradnih prostorov okrašene samo s slikami članov naše vladarske rodovine in s slikami iz naše narodne zgodovine. Poleg slik članov našega kraljevskega doma dobavlja Učiteljska tiskarna v Ljubljani po zmernih cenah v barvah in velikosti originalov sledeča umetniško dovršena dela: Matija Gubec, Ranjeni Črnogorac, Krunisanje cara Dušana, Kosovska Djevojka, Osvečeno Kosovo.

— Dne 16. septembra t. l. ob ¼3. uri zarana je umrla v Mariboru gospa dr. Vera Vabič, gimnazijska profesorica iz znane in vseleugledne rodbine Vabič, nadočitelja v poskoju. Četudi smo vsak čas pričakovali najhujše, je današnja tužna vest, ki se je bliskovito razširila po mestu, izvalila marsikak solzo. Naj v miru počiva! Preostalih naše sožalje!

— Svetovna zgodovina je najboljši vir znanosti. Posreduje med preteklostjo in razvojem človeštva in ustvarja razumevanje sedanjosti in velikih problemov bodočnosti. — Srednjemu stanu je bilo nemogoče nabaviti si tako svetovno zgodovino, ker delo obsegajoče večje število zvezkov je bilo zelo drago. Zato bo vzbudil toliko večjo pozornost današnji oglas Gutenbergovega založništva, ki ponuja Rankejevo »Svetovno zgodovino po taki ceni, ki omogoča vsakomur nabaviti si tako znamenito delo. Kot vedno, odda Gutenbergovo založništvo tudi tokrat večje število nevezanih eksemplarjev gratis. Opozarjamo zaradi tega čitatelje na današnji oglas Gutenbergovega založništva, ravno zaradi tega, ker je Rankejeva Svetovna zgodovina eno izmed najboljših del te vrste in pisano v zanimivem tonu, ki veže čitatelja nase kot kak dober roman.

Samo predsodek je, če kdo misli, da iz rži ni kave. V tisočeri rodlinah uživajo ŽIKO brez primesi zrnat kave v popolno zadovoljnost. Seveda je pa treba pri nakupu paziti izrecno na ime »ŽIKA«, ki je zakonito zavarovano.

Sveže, najfinejše norveško ribje olje iz lekarne dr. G. Piccoli-ja v Ljubljani se priporoča bledim, slabotnim osebam.
Naročila točno po povzetju.

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna JOS. REICH.

Pletene spomladanske kostume, lumberje, jumperje, telovnike, nogavice i. t. d. izdeluje najceneje trvdka **FR. M. ROZMAN, Ljubljana, Židovska ulica 7.**
Naročila v najkrajšem času. Vedno najnovejši vzorec.

Zakon o srednjih šolah.

Najvažnejše določbe novega zakona o srednjih šolah, njenih dijakih in profesorjih.

»Službene Novine« objavljajo zakon o srednjih šolah, ki je stopil v veljavo.

Srednje šole so popolne z 8 razredi ali nepopolne s prvimi štirimi razredi. Dele se v naslednje tipe: realna gimnazija, realka in klasična gimnazija. Realka in klasična gimnazija se lahko otvori kot poseben šolski zavod ali kot paralelni oddelek realne gimnacije samo v krajih, kjer že obstoja realna gimnazija kot splošni tip srednje šole.

Srednja šola je državna ali samoupravna. Privatne srednje šole ne morejo obstojati. Za otvoritev novih šol ali novih razredov, je predpisano naslednje minimalno število učencev:

Če se otvori več razredov naenkrat, je potrebno za I. razred najmanj 50, za II. najmanj 50, za III. najmanj 45, za IV. najmanj 45, za V. najmanj 40, za VI. najmanj 40, za VII. najmanj 30, in za VIII. najmanj 30 učencev.

Vsaka srednja šola mora imeti svoje poslopje z vsemi potrebnimi prostori. Otvoritev srednje šole se izvrši s kraljevim ukazom. Občina, v kateri se ustanovi srednja šola, mora dati na razpolago potrebno zemljišče za šolsko poslopje.

Učne predmete obvezne in prostovoljne bo predpisal prosvetni minister po zaslišanju glavnega prosvetnega sklepa. V vseh srednjih šolah se smejo uporabljati samo one knjige in učila, ki odgovarjajo predpisom zakonov o učilih.

Šolsko leto pričenja 11. septembra z vpisovanjem za vse razrede. Šolsko leto traja do 10. septembra prihodnjega leta. Redni pouk prične takoj po končanem vpisovanju, a najkasneje 16. septembra ter traja v popolnih srednjih šolah do 10. junija, v nepopolnih pa do 15. junija. Za učence VIII. razreda prenehajo predavanja 31. maja, za učence IV. razreda pa 10. maja.

Letni učni uspeh se sporoči učencem na Vidov dan s primerno šolsko svečanostjo. Počitnice trajajo od 29. junija do 31. avgusta. Ob katerih praznikih (državnih in cerkvenih) se ne vrši pouk, določi ministrstvo prosvete.

Čl. 67. določa, da smejo učenci vsake srednje šole ustanavljati udruženja v cilju intelektualne, moralne, estetične in zdravstvene izpopolnitve, toda nobeno tako udru-

ženje ne sme biti zasnovano na plemenski ali verski podlagi. Vse delovanje teh udruženj je podvrženo strogemu nadzorstvu šolske uprave. Pravila teh udruženj odobrava prosvetno ministrstvo na predlog profsorskega zbora dotičnega zavoda. Izven teh udruženj učenci srednjih šol ne smejo biti člani nobene druge organizacije razen Podmladka Rdečega križa.

Po potrebi morajo direktorji srednjih šol poučevati po 5 ur na teden, direktorji nepopolnih šol pa do 8 ur tedensko. Za profesorje je predpisanih tedensko 18 učnih ur, za suplente 14 ur, za predmetne in strokovne učitelje pa po 20 ur na teden.

Suplenti prejemajo položajno plačo državnih uradnikov 9. skupine I. kategorije. Profesorji se postavljajo v VIII. in v napredujejo po 4 letih v VII. in, po nadaljnjih 4 letih v VI. in, po 4 letih v V. in, po 5 letih v IV. in. Po nadaljnjih 4 letih službe v tej skupini, lahko napredujejo v IV. in s položajno plačo 18.000 Din letno. Najvišje napredovanje je mogoče po nadaljnjih 4 letih v III. in.

Direktorji nepopolnih gimnazij se razvrščajo kakor profesorji. Direktorji popolnih gimnazij, odnosno srednjih šol se postavljajo v IV. skupino I. kategorije ter napredujejo po treh letih v IV. in, po 3 letih v III. in, po nadaljnjih 5 letih v III. in, s položajno plačo 39.000 Din letno. Profesorji IV. in in III. skupine se postavljajo za direktorje v isti skupini. Inspektorji prosvetnega ministrstva in oblastni inspektorji se postavljajo v IV. in, in napredujejo po treh letih v III. in, po nadaljnjih 5 letih v III. in. Profesorji IV. in in III. ter direktorji III. in III. skupine se postavljajo za inspektorje v ministrstvu in za oblastne inspektorje v isti skupini. Načelniki prosvetnega ministrstva se postavljajo v III. in, in napredujejo po 4 letih v III. in.

Profesorji in suplenti prejemajo poleg položajne plače draginjske doklade in pripadajoče stanarine še posebne doklade, ki znašajo: suplenti 200 Din mesečno, profesorji VIII. in VI. skupine 520 Din, profesorji IV. in in III. skupine 1200 Din, direktorji nepopolnih srednjih šol 1080 Din, direktorji popolnih srednjih šol in inspektorji v ministrstvu ter oblastni inspektorji 1720 Din, načelniki III. skupine 1720 Din, v III. skupini pa 2120 Din mesečno. Predmetni in strokovni učitelji dobivajo mesečno 520 Din posebne doklade.

se bolj na njihov pomen (vlogo), kar znači za knjigo — pedagoški plus...

V splošnem po razlagi in zanimivosti je najboljši prvi del z uvodnimi poglavji, če tudi pogrešam podrobnejši opis bistva razdija (lastnosti, cena, nahajališče...), drugi del zasluša za prvim. Zdi se mi, da je vključeno poglavje »Sami na delu!« premalo — posnetkov iz življenja logičnih enot. Nadalje so premalo označeni stalni pogreški (motnje in njih vzroki ter odpravljanje vsaj pri detektorju).

Med čitanjem sem pogrešal cene posameznih delov aparata... in šele oglas na zadnji strani me je — zadovoljil in upravo Mladinske Maticе menda tudi kot — inserat na celi strani. Res: praktično!...

Razumljivo je, da bo knjiga ostala kmetiskemu otroku bolj — informativnega značaja, pač pa jo bo s posebnim pridom uporabila trška in mestna mladina (meščanskih in strokovnih šol), zlasti pa — radioamaterji pri prvih poskusih. V propagandne svrhe jih je kupila lepo število ljubljanska »Radio« postaja.

Dečki so tudi to pot prejeli razmeroma dobro praktično knjigo v smislu zahtev aktivne šole in življenja, deklace pa še čakajo na svojo — »delovno knjigo«.

Najbrže jih tretji letnik Maticinih publikacij razveseli s primerno — praktično knjigo, ki bo nedvomno nagradila potrpljenje delovnih slovenskih deklic...

Poslednji književan dar Mladinske Maticе so Reharjevi »Začarani krogi«, ki so namenjeni zlasti mladini srednje stopnje.

Ze po obsegu (48 strani) in po vsebini je to delce podobno vrednosti kot radodarni gospodinj — nest orehov, ki jih podari poleg obilne južne svojemu pastirju za — namček... Vam pa, da jih bo del mladine veselejši kakor Maticа kot izdajateljica sama!... Podobnega praviljčnega blaga imamo pri nas razmeroma ž. precej, z nekaterimi izjemami še — boljšega. V splošnem so poedini motivi Reharjevih pravlic in bajk že tolikokrat obdelani, da ne morejo nič več ogreti človeka, tudi v prenešenem miljeju ne. Najboljša sta prispevka »Osa prešči pjenjka« (str. 12.) in »Tonček Lonček« (str. 38.), ostalo pa je priprivedni material brez kakih — umetniških tendenc...

Drobni knjižici tudi ne manjka primernih ilustracij S. Santela, ki je opremil vsak sestavek z najmanj eno ilustracijo in tako poživil pripovedno snov.

Mimogrede moram omeniti splošno pomanjkanje prirodopisnih in slovnih pravljic. Kar je namreč dober zgodovinski roman odraslemu človeku, to je otroku dobra prirodopisna pravljica (glej črtice Ewolda v Holečkovem prevodu). Četudi je neke vrste pravljica, nam vendar odkriva in razlaga... življensko stvarnost in dogajanje prirode... V pomanjkanju originalov sezimo po — dobrih tozadevnih prevodih!

Se par bežnih opomb!

O avtorju ve mladi čitatelj prav malo ali pa nič. Mnogi se niti ne vprašajo, kdo piše... Zato svetujem (in nič drugega!), da naj ima vsaka važnejša Maticina knjiga na prvi ali zadnji strani kratek životopis pisatelja s sliko. Pri letošnjih publikacijah bi lahko bili prišli v poštev knjigi »Rudi« in »Radio«.

Ko doseže nekoč Mladinska Maticа, trden materialen (finančen) fundament, takrat bo mogoče — periodično izdajanje publikacij (štirikrat na leto po eno knjigo v razdobjih), kar bo pripomoglo k čim tesnejšemu stiku članov z društvom. Za sedaj je to še — zadeva bodočnosti!

Prihodnje leto naj zaznamuje Mladinska Maticа zopetni povisek članstva. Tisti, ki doslej še niti mignili niso z mezincom za Mladinsko Matico, naj vsaj letošni disciplinirajo — sebe in organizirajo člane, da v bodoče ne bo šole, zavoda... kamor bi ne zahajale Maticine publikacije! Če že imamo razne proslave in akademije na posameznih šolah, čemu bi vendar ne prirejali dnevov za Mladinsko Matico, oziroma za dober mladinski tisk, ki je pri nas šele v povojih, drugod pa že v najbujnejšem razvoju... Naj bi imel vsak posameznik primeren delež pri razvoju Mladinske Maticе, kajti po dosedanjem delovanju Maticа ne trdimo neopravičeno, da Mladinska Maticа — dobro uspeva...

AIBERT ŽERJAV:
Publikacije Mladinske Maticе
(Konec.)

Tekoče dejanje povesti je ves čas napeto in zanimivo, čemur mnogo pripomore — jedrnat slog pisatelja, ki se izogiblje nepotrebnih metafor in olepšav razen tam, kjer so na mestu. Vkljub močni realistični pride tudi čuvstvo do izraza in to predvsem — kolektivno čuvstvovanje, ki je širše in višje od individualnega. Dogodki se vrste z naglico kot na — celoluidnem traku, in sicer bolj v obrisih kot v — detajlih, kar je pa pripuščeno tvorni moči fantazije mladostnika.

Naj bi Seliškarijev »Rudi« ne manjkalo v nobeni mladinski in društveni knjižnici, ker po vsej pravici pripada k — dobrim slovenskim izvirnim knjigam.

V smislu lanskih uspelih »Sadjarčlov« je naslednja knjižica »Kako smo delali radio«. Menda je ta, ali bi vsaj morala biti, ena najpopulárnejših knjižic o radiju. V celoti je delo pisano na podlagi — induktivno-sintetične metode, to je na izrazit: sestavljajoč način. Opis posameznih delov aparata ni sistematičen, temveč — priložnosten, oziraje

Odmevi s pokrajinske skupščine.

ZA DEKLARACIJO!

I.

Uvidevam, da je polemika sama nezadostna, da se razčisti vrsta perečih vprašanj v organizaciji. Ne gre za poedine sporne službe, ampak za vse organizacijsko udejstvovanje, ki ji je deklaracija postavila nov temelj. Četudi se v zadnjih časih nikdar ni skušal kritično zajeti ves kompleks organizacijskih vprašanj, vendar je pojavljanje kritike na različnih straneh in v različnih smereh znak, da stanovska organizacija v resnici še ni iz prehodne dobe, v katero jo je potisnila deklaracija, kaj se, da bi bila deklaracijska načela trdno zasidrana in ustaljena v stanlu Opozicijskega nastopa po raznih društvi, konflikti, potek letošnje pokrajinske skupščine, posebej no pa še dejstvo, da prihaja kritika iz vrst učiteljskega najrazličnejših svetovnih naziranj, brez ozira na kako politično opredeljenost, dokazujejo, da stanovska organizacija še ni izvedla tega, kar si je bila postavila z deklaracijskimi načeli, da pa teži za tem morda bolj kot kdaj prej. Ne v osebnostih, ne v posrednih skupinah učiteljskega (kakor se hoče tu in tam razlagati), marveč v doslednosti izvajanja deklaracijskih načel v splošnem in v njih aplikaciji za vse stanovsko organizacijsko udejstvovanje v podrobnem leži bistvo stvari vsega gibanja, ki se javlja v organizaciji.

Moti se torej, kdor vidi osebnosti, malokontentstvo, ambicijo mesto stvari, kakor se moti, kdor hoče odpraviti kritiko z dnevnega reda s tem, da jo bagatelizira in vztrajno ošteva z demagogijo. Gre za deklaracijo, za prekršanje stanu v njenem duhu, kar se je doslej doseglo le deloma, gre za izvedbo deklaracije v njenih konsekvencah, v čemer se danes organizacija ne giblje naprej, ampak nazaj. Zato je skrajni čas, da se kritično ozremo na razvoj stanu v zadnjih treh letih, in sicer z ozirom na vse, kar je deklaracijska ideja hotela in kar je obrodila, oziroma bi bila morala obroditi sadu.

Deklaracija je osnova, na kateri naj bi se prerodila organizacija. Ni mogoče zanikati, da bi se ne bili napravili poskusi za ta preporod. Vendar izgleda, kakor bi bilo šlo leta 1926, bolj za saniranje težko bolne organizacije kot pa za duhovno prekršanje stanu v smislu ideje. Šele 4. februarja 1927 je na seji širjega sosveta v Celju poročal tov. Ribičič o delovnem programu v smislu deklaracije in šele 19. maja istega leta je poverjenik Skulj v članku »Nova kulturna smer naše prerodene organizacije« razvil misli, ki naj bi bile vodilne v odnosu učiteljskega do naroda, posebno do kmečkega ljudstva.

Izvajanja tov. Ribičiča vsebujejo mnogo resnic in mnogo navodil bodisi glede idejnega bodisi upravnega preobražanja stanovske organizacije. Da niso bila načela deklaracije splošna duhovna last slovenskega učiteljskega učiteljskega postavimo na realna tla, ga učvrstimo in mu damo žive vode. Trenutno navdušenje smo hoteli izpremeniti v stalno in neomajno prepričanje. Zato so bile debate o novi smeri neobhodno potrebne, kajti mi nečemo vladati nerazsodne mase, ki jo vsaka nasprotna masa preorientira v nasprotno smer in ki jo je treba držati z različnimi drobtinami dvomljive vrednosti; mi nečemo biti poveljniki zafrontarskih junakov, ampak hočemo postati vsi enakovredni boritelji resnice in pravice v prvih bojnih vrstah. (Podčrtal podpisani).

Pojmi torej niso bili povsem jasni, četudi je zdravi instinkt jasno govoril. Razsulo organizacije, ki smo ga imeli do leta 1926., je torej zahtevalo mnogo zamujenega, novega dela med učiteljskim, ker mu bolna organizacija ni mogla dajati zdrave orientacije. Vprašanje je, ali in koliko se je to delo, ta preporod v smislu nove ideje o stanovski organizaciji res izvršil. Mimogrede povedano, se v tej smeri nikdar ni storilo dovolj. Klasična priča nam je Cankar v spisih, ki rišejo učitelja. Pa tudi politiki nam dajejo — nostra culpa! — zelo žalostna pričevanja. Naj navezam tu, kaj piše Šuklje v svojih spominih za dobo 1870.—80.: Posebno neznajanje so se

skazali stradajoči, sramotno plačani učitelji; najhujši panslavisti so se naenkrat našli sredi nemške stranke ter se na komando deželnega šolskega nadzornika Pirkerja in pod vodstvom vadniških učiteljev Sime, Eppicha in drugih veljakov navduševali za kulturno misijo nemškega življa med našim narodom. — Če kdo, more le krepka organizacija preprečiti da stan ne blodi in tone v sramoti. Pa to mimogrede!

Tov. Ribičič je slične stvari razumel, zato izvaja: »V središču vsega organizacijskega dela postavlja nova smer z vsem poudarkom zastopanje stanovskih interesov. Z uspehom pa lahko zastopa svoje interese le oni, ki ima obče priznano moč in poverilnico za to. Končni uspeh je zasiguran le onim, ki imajo ne le številčno, ampak tudi duhovno enotno ter odločno maso za seboj.«

Te besede so povsem razumljive šele v zvezi z nadaljnjimi izvajanjem, kjer govori o bratomornih tendencah v stanu, inficiranih no mentaliteti dnevne strankarske politike. Smisel je torej: Učitelj zasleduj v svoji organizaciji stanovske koristi tako, da ga tudi stranka, h kateri morda pripada, ne more odvajati od tega. Stališče je edino pravilno v smislu deklaracijskih načel, da si tudi danes še ni prodrlo, na kvar stanu in organizaciji. Naši stanovski organizatorji bodo morali o tem še mnogo razmišljati, ako bodo hoteli res brez pridržka iti za ciljem, kakor ga kaže deklaracija. Kdor je za čisto izvajanje deklaracije, mora dosledno odklanjati vse, kar se posebno v tej smeri greši, sicer bo organizacija vsak dan slabša, dokler je ne bo siko fantstvo popolnoma izpodjedlo in zrušilo.

Kako naj se vrši organizacijsko delo za stanovske interese, pove tov. Ribičič pozneje. Reči moram, da je v tem pogledu širok, dasi se ne spušča v podrobnosti. Kar se tiče dela v narodu, ga spopolnjujejo izvajanja poverjenika Skulja, k čemur se povrnem pozneje.

Nekaj pa vidi tov. Ribičič pred seboj razločno: stanovske organizacije ni, če ni medsebojne stanovske strpnosti. Pravi: »Treba bo najti sredstva, da se člani vzgoje za skupni boj ter navajajo k medsebojni stanovski toleranci.«

To vprašanje je morda kardinalno vprašanje v organizaciji. Vsebuje vrsto vprašanj, na katera se do danes še ni odgovorilo: kakšna so sredstva, kako naj se vzgaja učiteljsko za skupni boj, kako naj se pospešuje stanovska strpnost itd.

Nedvomno je tu odločilnega pomena, kako je izgrajena stanovska organizacija sama. Vidimo, da so se likvidirale stanovsko-politične organizacije, ki so obstojale pred deklaracijo. Logično bi bilo, da se z zgrajenjem enotne organizacije ne drže več administrativni kriteriji, ki so veljali do l. 1926. Če je prej veljalo v upravi enostavno majoziranje, je to načelo nevdružljivo, kakor hitro hočemo močno organizacijo, v kateri naj dobe tudi prejšnje ločine varno streho in to na podlagi tolerance. Ne sme se pozabiti, da je naša organizacija zgrajena na stanovskih interesih, z drugo besedo: na tovarstvu. Kako se torej izvaja strpljivost v taki organizaciji? Lahko se izvaja tiho, kot nekaj samoposedi umevnega. Za tako izvajanje je treba ljudi, ki se znajo vzpeti tudi preko osebnih nasprotij. Kaj pa, če takih ni? V tem slučaju je treba dogovora, to se pravi sporazuma vsaj od časa do časa. A kako, če takega sporazuma ni? Tedaj se moti ravno vesje v organizaciji. Odgovornost pade v takem slučaju na onega, ki majorizira in ki misli, da je s tem zadeva končana. Menim, da so te konkluzije logične, zato zavračam na tem mestu pouk o pojmovanju deklaracije, ki mi ga daje tov. Dimnik v zadnjem »Učit. Tovarišu« v članku »Na kratko«. Najdite materialno, dobro solucijo vprašanja strpljivosti tudi za administrativna mesta v organizaciji, pokažite vsaj dobro voljo in nato šele imate pravico očitati drugim odgovornost. Opozicija, ki spriči majorizacije nima moči, da bi sourejala organizacijske zadeve, se more danes le boriti za čisto izvajanje deklaracijskih načel v organizaciji, dokler učiteljsko vztraja na tej bazi stanovske organizacije, ki je edino pravilna.

Kakor rečeno, se tov. Ribičič zaveda pomena dobre administrativne uredbe organizacije. Piše: »Aktivnost organizacije je v mnogi meri odvisna od elastičnega notranjega ustroja in brezhibnega delovanja administracije, od čim tesnejših stikov društev s

poverjeništvu in poverjeništvu s centralo, toda brez kaknega birokratičnega centralizma, ki bi društvom in poverjeništvu jemal možnost lastnega iniciativnega dela. To je problem ekspeditivne administracije, praktičnega poslovnika in modernih, širokogrudnih, razmeram prilagodenih pravil.

Predvsem je treba glavni poslovnik spremeniti z razvojem časa, izdelati h glavnemu poslovniku pravilnike za nadzorni odbor, častni sod in druge pravilnike, ki jih predvideva glavni poslovnik. Poslovanje naših društev tudi ni brezhibno, zato je treba poslovnik tudi zanje, ki bo uredil in odpravil nedostatke, ki so se doslej opažali.«

Če pogledamo danes, po preteku dveh let, vidimo, da smo še vedno tam, kjer smo bili, da torej niti v upravnem oziru nismo na boljšem, kaj šele v idejnem. Sestavila so se sicer pravila, ki bi dala »možnost lastnega iniciativnega dela«, toda ta pravila so se že enkrat potisnila z dnevnega reda, da se sedaj spet vračajo na tapet. Potrebni poslovniki, ki jih ni ali pa so nepopolni, povzročajo nered in slabo kri, toda »problem ekspeditivne administracije« ostaja tam, kjer je bil, ko je tov. Ribičič poročal o vseh administrativnih nedostatkih. Kdor pa vse te stvari vidi in jih pove ven, tvega, da se izreče nad njim anathema, ker baje ruši organizacijo. Kje in kako naj prične kritika, da se bo sploh upoštevala in da bo še kaj pomenjala za izboljšanje organizacije?

Tov. Ribičič govori tudi o vzgoji k disciplini in zavednosti. Pravi takole: »Notranja borbenost in zunanja udarna sila organizacije sta v najtesnejši odvisnosti od trdne stanovske discipline in stanovske zavednosti članstva. V teh je moralna hrbenica organizacije. Obstojta za nas nujno vprašanje, kako dvigniti pravo tovarštvo in stanovsko moralo v naših vrstah.«

To niso niti majhne, niti lahke stvari. Toda če ne pridemo dolga leta niti do primerenih pravil in poslovnikov, če ne uredimo niti administrativnih zadev organizacije, pustimo v miru tudi idejne in moralne vrednote! Stanovska disciplina in zavednost, borbenost, tovarštvo in stanovska morala se v organizaciji, ki ne more urediti niti zgolj upravnih, notranjih organizacijskih vprašanj, ne bodo razvile nikdar, pa če je še toliko bistrih glav, ki vidijo vse potrebe. Škoda besed in časa, škoda vseh lepih načrtov, ki so obsojeni, da pa dejo drug za drugim v vodo!

Kdor gleda s kritičnim očesom razvoj stanovske organizacije, ve, da nismo dosegli tistega, kar smo pričakovali in kar bi bili lahko dosegli, če bi šli za vsemi konsekvencami deklaracijskih načel. Zato nam ne preostaja drugo kot borba za njih dosledno čisto izvajanje.

J. Pahor.

Učit. gospodarska poslovalnica.

—ug Kako izvršimo naročila pri Učiteljski gospodarski poslovalnici?

1. Naročilni list, ki ga je prejelo vsako šolsko upraviteljstvo naj se izpolni s pomočjo vloženega indiga v treh izvodih z istimi tekočimi številkami.

2. Original obdržite sami, prvo in drugo kopijo pa odpošljite na naslov: Učiteljska gospodarska poslovalnica v Mariboru.

3. Ta obdrži eno kopijo, drugo pa pošlje oni tvrdki, katero ste navedli v naročilnici, da naročilo izvrši. Le v primeru, da sami ne navedete tvrdke, odda naročilo UGP po svoji lastni uvidevnosti.

4. Blok naročilnice dobro shranite, ker pride Vam prav pri morebitnih reklamacijah in pri nadaljnjih naročilih.

Brezplačno Vam pošljemo na ogled družinsko revijo

Domači prijatelj

z mladinsko prilogo

„Naš obzor“

Pišite dopisnico na upravo Ljubljana, poštni predal 291

Kdor oglašuje ta napreduje!

Vsem šolam in krajnim šol. svetom oferiram

la ameriansko prašno olje

brez duha, znamke HYGIENE, oljnati karbolinej in karbolno kislino

po najnižjih cenah in vsako količino

Avgust Žlahtič

razpečevalec amerianskih mineralnih produktov

Maribor, Grajski trg šte. 1.

5. Ako je več naročil nego vrst v naročilnici, lahko stran razpolovite, ali pa porabite naslednje 3 strani kot nadaljevanje.

Ker je sklep že lanske skupščine, da bo di vsak član UJU tudi član UGP, zato prosimo upraviteljstva, da pošljejo že junija poslane jim pristopnice podpisane naravnost Učiteljski gospodarski poslovalnici v Maribor. Delež 5 Din in pristopnina 2 Din pa naj se odda blagajniku domačega učiteljskega društva, da jih ta pošlje skupno za celo društvo UGP v Maribor.

To velja seveda samo za one, ki še tega niso storili.

Prosimo ne odlašajte z naročili!

Naročajte vsi le potom Učiteljske gospodarske poslovalnice!

Pomagajte samemu sebi!

Obrambni vestnik.

NEOSNOVAN IZPAD PROTI NOVEMU MLADINSKEMU LISTU.

»Slovenski Narod« piše v številki 208 od 12. septembra 1929:

O vzgoji naše mladine.

»Iz krogov staršev nam pišejo:

Gospod urednik! Menda me obhajajo enaka čuvstva, kakor so Prešerni takrat, ko je zapel: »Sem dolgo upal in se bal« itd. Pa naj povem brez vsakega posebnega uvoda, zakaj gre. Govoriti mislim o vzgoji naše mladine in o »novi šoli«. In ker mislim, da je boljša prva zamera nego druga, povem odkrito svoje misli.

Vzgoja mladine in razvoj šolstva sta mi bila vedno na srcu, ker sem sam tudi — oče, ki želi ne le svojim, ampak vsem otrokom dobro vzgojo in izobrazbo. To pa jim nudi poleg doma v največji meri še osnovna šola. Kakršno vzgojo ima otrok doma in v šoli, tak bo potem v življenju.

Priznam odkrito, da sem se razveselil novega pokreta med učiteljskim, katerega besede so v začetku obetale veliko. A čim dalje sem zasledoval to gibanje zlasti pri vzgoji, tem bolj se je manjšalo moje veselje. Vedno bolj se mi je prikazovala tista »rdeča nit«, ki je stopila očito na dan v »Programu novega mladinskega lista v zadnji številki (4.) »Učit. Tovariša«. V tem programu je govora o vsem mogočem, le o vzgoji k ljubezni do domovine, države in o patriotizmu ne najdem ničesar. Naj mi nihče ne poroče, da to ni potrebno. Ravno to bi morala biti tista »rdeča nit«, ki bi se morala viti po vsakem mladinskem listu od začetka do konca. Mi starši pa tudi to zahtevamo. Saj je vendar naloga šole, da vcepi mladini ljubezen do domovine in jo vzgoji v patriotizmu. Brez te tendence starši mladinski list že naprej odločno odklanjamo, pa naj bo komu prav ali ne, ker si ne moremo predstavljati zadovoljnih in srečnih državljanov, če niso bili k temu tudi vzgojeni. Le temu smotru je dosedanja »Zvonček« popolnoma ustrežal, kar mu je pa manjkalo, bi bilo treba izpopolniti.

Da bi pa učencem razlagali in jih mučili že v osnovni šoli z raznimi socialnimi problemi in krivicami, se mi nikakor ne zdi primerno. O vsem tem jih bo itak še prehitro poučilo življenje. Zakaj jim greniti mlado življenje, ki ga naj prežive v veselju. S tem bi se pa tudi sedanje razmere ne izpremenile niti za las, pač pa bi se lahko že v mladi srca vcepila nezadovoljnost, kar je začetek Naloga osnovne šole bodi, da vzgoji pošteno, zvesto, delavno in modro državljanje.

Oče.

Za jesen in zimo!
kupite volneno blago za obleke,
plašče, suknje itd.

pri
Novaku
spec. trgov. sukna
Ljubljana 15
Kongresni trg šte. 15

Najbolje in
najceneje

Drž. uradnikom tudi proti plačilu
na obroke

Oglejte si veliko izbiro!

FABIANI & JURJOVEC
LJUBLJANA * STRITARJEVA ULICA 5

Nudimo veliko izbiro angleškega in češkega blaga za gospode in dame. Krasna izbira v zastorih, posteljne preproge, pregrinjala in odevje. Pliš vzorčast in gladek za divane. Velike preproge v plišu in linolej. Belo blago za rjuhe in perilo v poljubnih širjavah

Žima, perje, puh, kapok od najcenejše do najboljše vrste

Daje tudi na obroke / Postrežba točna in solidna

Učiteljska gospodarska poslovalnica da ob sklepu poslovnega leta tudi vsaki šoli za revne učence itd. 5 % od vseh naročil. Ostali čisti dobiček pripade po enakih delih Učiteljskima domovoma v Ljubljani in Mariboru in poverjeništvu UJU. Naročite vse potrebščine le potom Učiteljske gospodarske poslovalnice!

Rudolf Warbinek

tovarna, zaloga in izposojevalnica glasovirjev prvovrstnih svetovnih tvrdk

Ljubljana, Gregorčičeva ul. 5.

Popravila se izgotavljajo točno in ceno tudi na obroke.

★
L. MIKUŠ
LJUBLJANA
MESTNI TRG št. 15

DEŽNIKI

Na malo. Na veliko.

Ustanovljeno leta 1839.

Telefon šte. 2.282.

GRATIS

Columbus

Da spozna tudi inozemstvo naše založništvo, smo odločili, da nudimo našim čitateljem lepo priliko, da si lahko nabavijo znano delo „Svetovno zgodovino“, ki jo je spisal Leopold von Ranke. Z izdajo tega dragocenega in poučnega dela nameravamo poslati vsakemu,

ki izpolni spodnji kupon, brezplačno celokupno delo v nemšk. jeziku. Delo obsega 5500 strani velikega formata in je razdeljeno na 24 knjig. Za stroške, ki jih ima založništvo s pošiljateljico in oglašom, je plačati po 8 dinarjev za vsako knjigo.

Die Weltgeschichte

von Leopold von Ranke

Spopolnjena z deli, kakor so: „Zgodovina papeške države“, „Nemška reformacija“, „Vesile“, „Wallenstein“ in dr.

Ta klasična dela velikega nemškega zgodovinarja ne smejo manjkati v nobeni domači knjižnici, prav za prav je v današnji dobi dolžnost vsakega poedinca, da pozna svetovne dogodke, ki so skozi tisočletja odločali usodo narodov in ustvarjali voditelje človeštva. Brez poznanja preteklosti je nemogoče razumeti sedanost in ni mogoče reševati probleme bodočnosti. Neizčrpen vir znanja, učenosti in zabave je lektira tega veličanstvenega dela svetovne zgodovine. Zaradi tega ne zamudite prilike nabaviti si to dragoceno delo, ki se ga more dobiti edino še v antikvarjatih, in to po zelo visoki ceni. Zato pohitite in naročite z dolnim kuponom to ceno delo.

Ta ponudba velja samo za kupone, ki so vposlani tekom 10 dni našemu glavnemu uradu na Dunaju.

GUTENBERG-VERLAG
CHRISTENSEN & CO.
WIEN I., STRAUCHGASSE 1

ali pa na zastopstvo S. H. S.:

G. MAUTNER, ZAGREB, Gunduličeva ulica 40

KUPON

Podpisani želi gratis „Die Weltgeschichte“. Prosi se za potrdilo o prejemu in obvestilo o odposiljavi.

Ime:

Poklic:

Naslov:

(V naprej ni treba pošiljati denarja niti znamk.)

313

Pelikan

Zaloga barv, tušev in radirk

GÜNTHER WAGNER, WIEN X./1.

Povsod na zalogi. Tiskovine na zahtevo.

Priporočamo tverdke, ki inserirajo v našem glasilu!

**Naročajte vsa tiskarska dela
za društva, šole, urade itd. itd.
v Učiteljski tiskarni v Ljubljani!**